

ОБМЕЖЕННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ ПРАВА ГРОМАДЯН НА ПОШИРЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Л. Брич

*Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, 79000 Львів, Україна*

Розглянуто співвідношення кримінально-правової регламентації відповідальності за незаконне розповсюдження інформації та незаконне її приховування чи засекречення у нормативних актах.

Ключові слова: незаконне розповсюдження інформації; незаконне приховування інформації; незаконне засекречення інформації у нормативних актах.

Проблема кримінально-правового захисту конституційного права громадян на інформацію піднімалась у кримінально-правовій літературі, як на рівні підручників та науково-практичних коментарів до Кримінального кодексу України (далі КК), так і на рівні наукових статей. Але в більшості робіт розглядалися лише окремі її аспекти. Досить багато уваги надано проблемі сфери дії ст. 163 КК “Порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, що передаються засобами зв’язку або через комп’ютер” [1, с. 151–153; 2, с. 65–67; 3, с. 113–120]. Аналізувались й ознаки складу злочину, передбаченого ст. 182 КК “Порушення недоторканності приватного життя” [4, с. 45–53; 5, с. 174–177]. На монографічному рівні досліджено кримінальну відповідальність за незаконне збирання, використання та розголошення відомостей, що становлять комерційну таємницю [6; 7, с. 110–113], конфіденційну інформацію, яка є власністю держави [8]. Комплексний розгляд проблеми також має місце [9, с. 392–396; 10, с. 64–70]. Але Н.В. Кушаковою проблема розглядається значно вужче, ніж постановка питання у назві її статті. Ця авторка свою увагу зосередила в основному на статтях КК, котрі захищають інформацію від незаконного заволодіння за допомогою технічних приладів. Захист свободи вираження поглядів, розглядуваний Ж.І. Кобан, – проблема суміжна з тією, що задекларована у назві цієї статті.

Вільний доступ до інформації і вільне її поширення – обов’язкові складові конституційного права громадян на інформацію. Але у кримінально-правовій літературі не розглядалися питання співвідношення кримінально-правової регламентації незаконного поширення й незаконного обмеження доступу до інформації. Дослідження названої проблеми і є метою цієї статті.

У ст. 34 Конституції України задекларовано право кожного вільно збирати, зберігати, використовувати та поширювати інформацію.

Окремо в нашій Конституції (ст. 50) зазначено право громадян на вільний доступ і поширення тієї частини інформації, яка стосується стану довкілля, якості харчових продуктів і предметів побуту. Вказано, що саме ця інформація ніким не може бути засекречена.

Разом з тим, у Конституції (ст. ст. 32, 34) існують положення, що вказують на можливість обмежувати право громадян на отримання і поширення інформації для забезпечення вичерпно передбачених Конституцією цілей.

В самій Конституції України немає вказівок про невідворотне настання юридичної відповідальності за поширення засекречених у законодавчому порядку видів інформації чи за безпідставне засекречування інформації, яка не підлягає засекречуванню, або за незаконне втаювання законодавчо не засекреченої інформації. Декларується тільки право особи на відшкодування матеріальної та моральної шкоди, заподіяної збиранням, зберіганням, використанням і поширенням недостовірної інформації.

Проблема обмеження в кримінальному праві України права громадян на поширення інформації має два аспекти. Перший – як у кримінальному праві встановлені межі права громадян на поширення інформації. Другий – як у кримінальному праві захищені можливості доступу громадян до інформації, на яку вони мають право. В другому аспекті проблема полягає у караності необґрунтованого засекречування інформації, яке може проявлятися як у прийнятті незаконних рішень нормативного характеру, так і в безпідставній відмові громадянам у отриманні інформації, на яку, відповідно до закону, вони мають право.

Що стосується першого аспекту проблеми, то варто зазначити, що за кримінальним правом України настає відповідальність за поширення певних видів інформації, як тих, які віднесені до інформації з обмеженим доступом, так і тих, котрі такого статусу не мають. За незаконне розповсюдження інформації, яка не є інформацією з обмеженим доступом, наприклад, встановлена відповідальність у ст. 176 КК “Порушення авторського права і суміжних прав”.

Загальної кримінально-правової норми, в якій предмет складу злочину був би означений як відомості, що містять інформацію з обмеженим доступом, не існує. У КК прямо передбачена відповідальність за поширення конкретних видів інформації, яка в законодавстві віднесена до інформації з обмеженим доступом, у 16 статтях: ст. 111 КК “Державна зрада”, ст. 114 КК “Шпигунство”, ст. 328 КК “Розголошення державної таємниці”, ст. 422 КК “Розголошення відомостей воєнного характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості”; ст. 330 КК “Передача або збирання відомостей, що містять конфіденційну інформацію, яка є власністю держави”; ст. 232 КК “Розголошення комерційної або банківської таємниці”; ст. 387 КК “Розголошення даних досудового слідства або дізнання”; ст. 182 КК “Порушення недоторканності приватного життя”; ст. 145 КК “Незаконне розголошення лікарської таємниці”; ст. 132 КК “Розголошення відомостей про проведення медичного огляду на виявлення зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби”; ст. 168 КК “Розголошення таємниці усиновлення (удочеріння)”; ст. 163 КК “Порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, що передаються засобами зв’язку або через комп’ютер”; ст. 159 КК “Порушення таємниці голосування”; ч. 2 ст. 209¹ КК “Умисне порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом; ст. 232¹ КК “Розголошення або використання не

оприлюдненої інформації про емітента або його цінні папери”; ст. 381 КК “Розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист”.

Поняття й ознаки предметів більшості з названих складів злочинів визначені в законодавстві. З точки зору кримінального права не повинно становити теоретичних труднощів встановлення таких предметів злочинів, як відомості, що містять: державну таємницю [11, ст. 8; 12]; конфіденційну інформацію, яка є власністю держави [13, ст. ст. 30; 14]; комерційну [15, ст. ст. 505–508; 16; 17] чи банківську таємницю [18, ст. ст. 60–62]; дані досудового слідства чи дізнання [19]; лікарську таємницю [20, ст. 40; 21, ст. 26; 22, ч.1 ст. 286]; інформацію про проведення медичного огляду на виявлення зараження вірусом імунодефіциту людини або іншої невиліковної інфекційної хвороби [23, ст. 8], таємницю усиновлення (удочеріння) [24, ст. ст. 207, 226–228]; таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, що передаються засобами зв’язку або через комп’ютер [25, ст. 1, 9; 26]; таємницю голосування [27, ст. 7]; інформацію, яка надається спеціально уповноваженому органу виконавчої влади з питань фінансового моніторингу [18, ст. 63–65]; неопрілюднену інформацію про емітента або його цінні папери [28, ст. ст. 39–46]; інформацію про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист [19, ст. ст. 52¹–52⁴; 29; 30]. Певні труднощі, які виникають на практиці із встановленням фактичних обставин справи – віднесенням тих чи інших відомостей до предмета конкретного злочину, обумовлені суперечностями, прогалинами в регулятивному законодавстві. Проте проблема розмежування названих вище складів злочинів існує. Всі ці склади злочинів, відрізняються один від одного за предметом. А в багатьох випадках одні й ті самі відомості охоплюються поняттями, за допомогою яких окреслені предмети кількох складів злочинів. В цих випадках правильну кримінально-правову кваліфікацію можна забезпечити лише чітко визначивши співвідношення складів злочинів, у яких конкретний вид відомостей, що містять інформацію з обмеженим доступом, є спільною ознакою. Так О.С. Самойлова побудувала розмежування складу злочину, передбаченого ст. 330 КК, із суміжними, на розробленні основних критеріїв віднесення інформації до категорії таємної та конфіденційної [8, с. 16–17], тобто на встановленні характеристик предмета складу злочину, як розмежувальної ознаки.

Одним з найбільш неврегульованих є питання про поширення інформації про особу. Закон України “Про інформацію” (ст. 23) лише в загальних рисах визначає поняття такої інформації. Не вносить істотної ясності й дане з цього приводу роз’яснення Конституційного Суду України [31]. З перерахованих документів випливає, що конфіденційною інформацією про особу, яка названа як предмет злочину “Порушення недоторканності приватного життя” (ст. 182 УК), потрібно вважати дані про національність, освіту, сімейний стан, релігійність, стан здоров’я, адресу, дату і місце народження, майновий стан, які особа не бажає розголошувати. Виходить, що вирішальним у визначенні предмета цього злочину є суб’єктивний фактор – небажання, незгода особи на поширення відповідної інформації. У кримінально-правовій літературі зустрічається підтримка використання саме суб’єктивного критерію для визначення предмета цього злочину [2, с. 65–67]. С.Лихова вважає, що предметом злочину, передбаченого ст. 182 КК є будь-яка конфіденційна інформація про особу. При цьому вона зазначає, що це значно

ускладнює застосування названої статті. Але й вона дотримується думки, що визначальним у віднесенні інформації до предмета розглядуваного злочину є суб'єктивний фактор [4, с. 46–47]. Визнання пріоритету суб'єктивного фактору стосовно визначення предмета злочину, передбаченого ст. 163 КК, висловлене в літературі [32, с. 111], можна підтримати, так як це той випадок, коли держава взяла на себе обов'язок забезпечити безпечно, захищене від стороннього проникнення, передавання інформації засобами зв'язку. Стосовно ж предмета злочину, відповідальність за який встановлена у ст. 182 КК, з таким підходом складно погодитися. Недоцільність вказаного підходу можна побачити, проаналізувавши конкретні приклади. Зокрема, розповсюдження загальновідомих даних про особу, наприклад, щодо її освіти, або про відсутність наукового ступеня і вченого звання у одного з політиків, який видавав себе за заморського професора, якщо ця особа не давала згоди на їх оприлюднення, згідно з цими положеннями повинно тягнути кримінальну відповідальність. Вважаю це неприйнятним.

Думаю, що для визначення поняття “конфіденційна інформація про особу” як предмета відповідного злочину, повинна застосовуватися сукупність об'єктивного і суб'єктивного критеріїв:

1) це інформація про факти, які мали місце в реальній дійсності. Припущення про моральні якості певної особи, не підкріплені посиланням на конкретні факти, не повинні розглядатися як предмет відповідного злочину. Поширення таких припущень повинно тягнути цивільну відповідальність.

2) розповсюджувана інформація повинна бути об'єктивно таємною, нікому не відомою. Подібним чином підходить О.Е. Радутний до визначення ознак предмета злочину, передбаченого ст. ст. 231, 232 КК. Однією з ознак такого предмета він називає таємність. “Таємність указує на певне відокремлення цієї інформації шляхом видання власником локального нормативного акта, наявність у зв'язку з цим спеціального режиму доступу, володіння, користування та розпорядження інформацією” [6, с. 11]. Узагальнивши сказане цим автором й інтерпретувавши його до такого предмета злочину, як конфіденційна інформація про особу, під таємністю слід розуміти забезпечення власником інформації за допомогою сукупності вжитих ним засобів її схоронності, недоступності для не уповноважених осіб, у нашому випадку – всякого і кожного. Навряд чи особа може претендувати на захист з боку держави таємниці її приватного життя, якщо сама не зберігала цю таємницю. Наприклад, не можна вважати конфіденційною інформацією, загальновідому інформацію, наприклад, про освіту. По-перше наявність відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня є законодавчо передбаченою умовою для зайняття певних посад, виконання певних видів робіт. По-друге, освітній процес – не втаємничене дійство. Ця інформація з самого початку відома широкому колу осіб. Також не можуть вважатися конфіденційними відомості, що містяться в проголошеному у відкритому засіданні суду рішенні чи вирокі, навіть, якщо вони містять інформацію про особисте життя фігурантів цивільної чи кримінальної справи.

3) особа не дає згоди на поширення цієї інформації.

В плані *de lege ferenda* у правовій літературі висувається пропозиція диференціювати підхід до заборони на розповсюдження інформації про особу залежно від того, приватна це особа, чи публічний політик. Що стосується

політиків, то, як справедливо зазначають у літературі, обмеження права на отримання інформації про їхні персональні дані порушує право громадян на вільний вибір [33].

Як бачимо, кримінально-правова заборона існує відносно поширення широкого кола видів інформації.

Заборона ж на засекречування інформації Конституцією України (ст. 50) прямо встановлена лише стосовно стану навколишнього середовища, якості харчових продуктів і предметів побуту.

У КК відповідальність за приховування певного виду інформації прямо передбачена тільки в трьох статтях. У ст. 238 КК передбачено приховування відомостей про екологічний, в тому числі, радіаційний стан, який пов'язаний із забрудненням земель, водних ресурсів, атмосферного повітря, харчових продуктів і продовольчої сировини і такий що негативно впливає на здоров'я людей, рослинний та тваринний світ, а також про стан захворюваності населення в районах з підвищеною екологічною небезпекою. У ст. 285 КК встановлена відповідальність за неповідомлення капітаном назви свого судна при зіткненні суден. За ст. 385 КК настає відповідальність за відмову свідка від давання показань, а також за відмову експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків.

Інших складів злочинів, де б настання відповідальності за замовчування або приховування інформації, яку особа зобов'язана повідомляти було поставлене в залежність від наявності предмета злочину (виду інформації) у Особливій частині КК немає.

Є ще ряд статей, за якими може наставати відповідальність за приховування неконкретизованих видів інформації, хоч на це немає прямої вказівки у їхніх диспозиціях. Це випадки, коли наявність складу злочину не пов'язується із видом приховуваної інформації.

Приховування інформації, може вчинятися у вигляді повідомлення неправдивих відомостей чи неповідомлення правдивих відомостей за умови, що особа зобов'язана була такі відомості повідомляти певному адресату, які є проявами обману [34, с. 40] – способу вчинення злочину, властивого, наприклад, шахрайству (ст. 190 КК), ухиленню від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів (ст. 212 КК), службовому підробленню (ст. 367 КК), підробленню документів... (ст. 358 КК).

У необґрунтованій відмові у наданні інформації (ігнорування депутатського звернення чи запиту) може виявлятися таке суспільно-небезпечне діяння у складі "Перешкоджання діяльності народного депутата України та депутата місцевої ради" (ст. 351 КК), як невиконання службовою особою законних вимог народного депутата України, депутата місцевої ради (ч. 1 ст. 351 КК), комітетів Верховної Ради України (ч. 2 т. 351 КК). Подання завідомо неправдивої інформації відповідним адресатам, яке також може бути способом приховування інформації, прямо передбачене у ч. 1 та 2 ст. 351 КК.

Випадки безпідставної відмови громадянам у отриманні інформації, залежно від конкретних обставин, можуть бути кваліфіковані за статтями про службові злочини, як зловживання владою чи службовим становищем, або як перевищення влади чи службових повноважень. Але це, як відомо, злочини з матеріальним складом. А

наслідки від безпідставного засекречування чи приховування інформації у вигляді істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам, інтересам суб'єктів права, можуть бути, й частіше за все, бувають віддаленими в часі від діяння. Тому складно піддаються доказуванню. Сама відмова громадянам у вільному доступі (отриманні) до інформації, що стосується їх особисто, право на який гарантоване ст. 9 Закону України “Про інформацію”, відповідно до законодавства України є корупційним діянням. У проекті закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо відповідальності за корупційні правопорушення” (реєстр. № 2112 від 11.09.2006 р.) у главі 15-Б, якою пропонується доповнити Кодекс України про адміністративні правопорушення, міститься ст. 212-26 “Ненадання інформації або надання недостовірної чи неповної інформації”. Але загроза бути притягнутими до адміністративної відповідальності службовими особами не сприймається серйозно, бо не реалізується на практиці [35].

Тому законодавчу регламентацію відповідальності за незаконне втаювання інформації не можна вважати досконалою.

Безпідставне віднесення інформації до такої, що містить державну таємницю, яке заборонене ст. 8 Закону України “Про державну таємницю”, наприклад, якщо цим буде звужуватися зміст і обсяг конституційних прав і свобод людини і громадянина, заподіюватися шкода здоров'ю та безпеці населення, також прямо в КК не передбачено – нема спеціальної норми, за якою можна би було кваліфікувати це діяння. Назване діяння охоплюється загальною нормою про перевищення влади чи службових повноважень. Але мені не відомі випадки, щоб у практиці застосування права розглядувані діяння кваліфікувались за цією статтею. Між тим, суспільна небезпека таких діянь величезна. Надмірне засекречування інформації створює умови для вчинення і приховування зловживань, зокрема у витрачанні державних фінансових засобів, факти порушення прав людини. Наприклад, згідно зі ст. 4.2.7 Зводу відомостей, що містять державну таємницю, державною таємницею є кількість приміщень, котрі на конфіденційній основі використовуються для виконання завдань оперативно-розшукової діяльності. А засекречування статистичних показників розшукової і розвідувальної діяльності за окремими напрямками (ст. 4.4.8 Зводу відомостей, що становлять державну таємницю) створює дуже широкі можливості для порушення прав людини без будь-якої відповідальності за це.

У правовій літературі проведений аналіз, який виявив суперечності засекречування інформації у “Зводі відомостей, що становлять державну таємницю” вимогам Конституції України та Закону України “Про державну таємницю” [36, с. 9–16].

У мене не викликає сумнівів доцільність і соціальна обумовленість існування тих кримінально-правових норм, котрими встановлена відповідальність за незаконне поширення певних видів інформації. Призначенням частини з них є охорона інтересів громадян, іншої частини – охорона інтересів держави. Але безпідставне віднесення інформації до таємної, яке визначено актами законодавства інших галузей права, призводить до того, що наш КК стоїть на сторожі обстановки всезагального засекречування інформації, часто незаконного. Конституційне ж

право громадян на вільний доступ та поширення інформації залишається незахищеним.

З точки зору важливості права громадян на вільний доступ до інформації та вільне її поширення, яке може бути порушене, і реалій нашого суспільства, а саме, що працівникам правоохоронних органів складніше піднятися до розуміння змісту загальної норми, ніж з'ясувати зміст норми спеціальної, потрібно ввести таку статтю, у якій була би прямо передбачена відповідальність за безпідставну відмову в отриманні інформації, на яку громадянин має законне право, і окрему статтю про відповідальність за незаконне, таке яке суперечить Конституції та законам України засекречування інформації в нормативних актах.

1. *Єськов С.В.* Актуальні питання кримінально-правової охорони таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції // Актуальні проблеми кримінального та кримінально-процесуального законодавства та практики його застосування: Збірник тез та доповідей регіонального круглого столу (Хмельницький. 21–22 лютого 2003 р.) – Хмельницький, 2003. – С. 151–153.
2. *Кондратов Д.Ю.* Предмет злочину, передбаченого статтею 163 КК України // Право і безпека. – 2005. – № 4 1. – С. 65–67.
3. *Кондратов Д.Ю.* Поняття таємниці особистої кореспонденції в кримінальному праві // Вісник Луганської академії внутрішніх справ МВС імені 10-річчя незалежності України. – 2005. – № 3. – С. 113–120.
4. *Лихова С.* Конфіденційна інформація як об'єкт кримінально-правової охорони // Прокуратура, людина, держава. – 2005. – № 4(46). – С. 45–53.
5. *Храмцов О.М.* Про співвідношення злочину, передбаченого статтею 182 КК України, і інституту дифамації як суспільно небезпечного діяння проти честі та гідності людини // Право і безпека. – 2004. – № 3 1. – С. 174–177.
6. *Радутний О.Е.* Кримінальна відповідальність за незаконне збирання, використання та розголошення відомостей, що становлять комерційну таємницю (аналіз складів злочинів). Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Харків, 2002. – 21 с.
7. *Радутний О.* Кримінальна відповідальність за незаконне збирання, використання або розголошення комерційної таємниці // Право України. – 2002. – № 3. – С. 110–113.
8. *Самойлова О.А.* Кримінально-правова характеристика передачі або збирання відомостей, що становлять конфіденційну інформацію, яка є власністю держави. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Київ, 2006. – 20 с.
9. *Кобан Ж.І.* Кримінально-правові проблеми захисту свободи вираження поглядів // Держава і право. – вип. 17. – С. 392–396.
10. *Кушакова Н.В.* Кримінально-правові особливості захисту конституційного права на інформацію // Наше право. – 2004. – № 1. – С. 64–70.
11. Про державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 р. № 3855-XII. <http://rada.gov.ua/>.
12. Звід відомостей, що становлять державну таємницю, затверджений наказом Служби безпеки України від 12 серпня 2005 р. № 440. <http://rada.gov.ua/>.
13. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-XII. <http://rada.gov.ua/>
14. Інструкція про порядок обліку, зберігання і використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять конфіденційну інформацію, що

- є власністю держави, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 27 листопада 1998 р. № 1893. <http://rada.gov.ua/>
15. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. (ст. ст. 505–508) № 436-IV. <http://rada.gov.ua/>
 16. Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці: постанова Кабінету Міністрів України від 9 серпня 1993 р. № 611. <http://rada.gov.ua/>.
 17. Щодо комерційної таємниці: лист Головної державної податкової інспекції України від 23 листопада 1995 р. № 04-115/10-5614. <http://rada.gov.ua/>.
 18. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 р. № 2121-III. <http://rada.gov.ua/>.
 19. Кримінально-процесуальний кодекс України від 28 грудня 1960 р. <http://rada.gov.ua/>
 20. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 р. № 2801–XII. <http://rada.gov.ua/>.
 21. “Про захист населення від інфекційних хвороб”: Закон України від 6 квітня 2000 р. № 1645. <http://rada.gov.ua/>.
 22. Цивільний кодекс України, прийнятий 16 січня 2003 р. № 435-IV. <http://rada.gov.ua/>.
 23. Про запобігання захворюванню на синдром набутого імунodefіциту (СНІД) та соціальний захист населення: Закон України від 12 грудня 1991 р. № 1972-XII. <http://rada.gov.ua/>.
 24. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. № 2947-III. <http://rada.gov.ua/>.
 25. Про телекомунікації: Закон України від 21 грудня 1993 р. № 3759-XII. <http://rada.gov.ua/>.
 26. Про поштовий зв'язок: Закон України від 4 жовтня 2001 р. № 2759-III. <http://rada.gov.ua/>.
 27. Про вибори Президента України: Закон України в редакції Закону України від 18 березня 2004 р. № 1630-IV. <http://rada.gov.ua/>.
 28. Про цінні папери і фондовий ринок: Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3480-IV. <http://rada.gov.ua/>.
 29. Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів: Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3781-XII. <http://rada.gov.ua/>.
 30. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3782-XII. <http://rada.gov.ua/>.
 31. Рішення Конституційного Суду України у справі щодо офіційного тлумачення статей 3, 23, 31, 47, 48 Закону України “Про інформацію” та статті 12 Закону України “Про прокуратуру” (справа К.Г. Устименка) від 30 жовтня 1997 р. № 5-зп. Справа № 18/203-97 // Вісник Конституційного Суду України. – 1997. – № 2.
 32. Кримінальне право України. Особлива частина. Підручник / За ред. проф. М.І. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – Київ-Харків: Юрінком-Інтер, 2002. – 494 с.
 33. *Потехін Д.* Інформація про кандидатів – суворо конфіденційна, або чи є виборець суб'єктом виборчого процесу? // Дзеркало тижня. – № 9 (588). – 11 березня 2006.
 34. *Панов Н.И.* Квалификация преступлений, совершаемых путем обмана. – Харьков: Вища школа, 1980.
 35. *Навроцький В.О.* Слабка ланка в ланцюгу корупції // Юридичний вісник. – №25. – 22–28 жовтня 2005.
 36. *Захаров Э., Рамн І.* Які відомості становлять державну таємницю в Україні? // Свобода висловлювань і приватність. – 2005. – № 4.

LIMITATION OF THE CITIZENS' RIGHT TO SPREAD INFORMATION IN UKRAINE'S CRIMINAL LAW

L. Brych

*Ivan Franko National University of Lviv,
Universytetska Str. 1, UA – 79000 Lviv, Ukraine,*

The correlation of the criminal regulation of the liability for the illegal dissemination of information and its illegal concealment or classification in the statutory acts is considered.

Key words: illegal dissemination of information, illegal concealment of information, illegal classification of information in the statutory acts.

Стаття надійшла до редколегії 30.10.2007

Прийнята до друку 30.11.2007